

**UNA NOVA CULTURA DE L'AIGUA?:
GESPES, PISCINES I ALTRES ARTEFACTES HÍDRICS
A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA**

David Saurí

Crec que és de justícia començar per agrair a l'Institut d'Estudis Catalans i a la Fundació Caixa de Sabadell la concessió d'aquest premi. Per a qualsevol persona que treballi en l'àmbit científic català, un guardó de l'Institut és sempre un reconeixement que il·lusiona molt. D'altra banda, com a sabadellenc d'adopció que sóc (ja fa gairebé quinze anys que visc a Sabadell), em plau molt que una institució tan arrelada al municipi com Caixa Sabadell, a través de la seva Obra Social, també estigui present en aquest acte.

He d'estendre aquests agraïments als meus companys i companyes del Departament de Geografia de la UAB, especialment a la professora Garcia Ramon, i també als meus companys i companyes de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la UAB, la meva universitat.

Voldria recordar també el fet que el treball científic i acadèmic és cada vegada més una tasca d'equip, una tasca de grup, i que moltes de les coses que veurem a la presentació són el resultat d'hores i hores de treball i esforços de persones amb les quals he estat investigant durant els darrers anys; aquí voldria esmentar especialment el grup gironí, amb Anna Ribas al capdavant, i el grup de recerca del qual sóc responsable a la UAB, amb Elena Domene, Marc Parès, Sergi Cantó, Bibiana Catalán, Merche Vidal, Laia Domènech i Hug March. Finalment, també vull recordar el suport que hem rebut de diverses institucions i organismes, com ara la Fundació AGBAR, la Fundació ABERTIS, l'Agència Catalana de l'Aigua i el Departament de Medi Ambient.

Penso que, tenint el primer cognom que tinc, no sorprendrà a ningú el tema que he escollit per fer aquesta presentació. Efectivament, m'interessa molt el tema de l'aigua, l'aigua com a recurs i com a risc, i sobre aquest tema i les diferents cultures que en deriven voldria parlar avui.

Comencem per una constatació prou evident per a tothom: Catalunya pateix regularment episodis de sequera, i aquesta freqüència sembla estar augmentant en els darrers anys, possiblement sota les primeres manifestacions del canvi climàtic, tot i que, com a societat mediterrània que som, aquests extrems no ens són en absolut desconeguts.

Diverses notícies i imatges als mitjans de comunicació ens il·lustren la situació actual, amb alguns dels embassaments més importants per sota del 40 % de la seva capacitat.

Davant aquestes penúries no ens hem quedat amb els braços plegats: hem construït embassaments, com els que acabem de veure, per assegurar la disponibilitat d'aigua, i quan amb això no n'hi ha hagut prou, s'han portat a terme altres iniciatives, com els transvasaments. Fa quaranta anys que Barcelona beu aigua del Ter, ara per ara indispensable per a la ciutat i l'àrea metropolitana.

Des de finals dels anys seixanta, però, s'ha mirat d'anar més lluny, aquesta vegada cap al sud, cap a l'Ebre, on un primer projecte de transvasament del 1974 pretenia transvasar 1.400 hm³ l'any a Barcelona. Aquest projecte causà molt enrenou, sobretot a l'Aragó, però la cosa va quedar en no res, fins que arribem al 2001 amb el Pla Hidrològic Nacional del Govern del PP i la seva proposta estrella d'un nou transvasament de l'Ebre, no tan ambiciós com el del 1974, però Déu n'hi do.

Com deuen recordar, el transvasament originà una reacció social molt virulenta, tant a favor com en contra; a favor, lògicament, els suposats beneficiaris, especialment

valencians i murcians (encara avui el Govern de Múrcia omple pàgines de publicitat dels diaris amb l'eslògan «Agua para todos»); en contra, la gent de l'Aragó, igual que l'any 1974, i molt especialment la gent de les Terres de l'Ebre, capaços d'organitzar mobilitzacions socials sense precedents, com les manifestacions multitudinàries celebrades a Saragossa, Madrid, Barcelona o Brussel·les dels anys 2001, 2002 i 2003.

El que fou realment fascinant de tot aquest moviment social va ser el ressò que trobà en l'àmbit universitari, amb experts de Saragossa, Barcelona, Madrid, Sevilla i altres llocs fent costat als contraris al transvasament i demostrant amb arguments científics a la mà que no era una bona proposta. I no ho era per motius ambientals (els efectes sobre el delta de l'Ebre), per motius econòmics (els costos eren molt més grans que els calculats pels autors del projecte) i també per motius socials: l'aigua a l'Ebre és sinònim d'identitat col·lectiva, i treure l'aigua volia dir simplement posar en perill aquesta identitat.

El moviment, però, no fou simplement reactiu, sinó també proactiu, ja que donà lloc a un conjunt de propostes sobre la gestió del recurs que acabaren per aplegar-se amb el nom de *nova cultura de l'aigua*, una cultura que, a diferència de la «vella», partidària d'embassaments i transvasaments i de l'augment continuat de l'oferta convencional, s'inclinés per millorar la gestió actuant sobre la demanda: estalvi, eficiència, esforç per a preservar la salut dels ecosistemes aquàtics, etc.

Aquesta nova cultura de l'aigua fou tan reeixida que fins i tot fou adoptada implícitament pel nou Govern espanyol sorgit de les eleccions del 2004, i donà lloc també a un manifest europeu signat per persones molt rellevants dels camps científic i polític d'Europa. Efectivament, la nova cultura de l'aigua lligava especialment bé amb la Directiva marc de l'aigua de l'any 2000, aprovada pels països de la Unió Europea, i l'èmfasi que posava precisament en aquestes qüestions: conservació del recurs,

possibilitat que de l'aigua en gaudeixin tots els éssers vius i no només nosaltres, estalvi, preus adequats, etc.

A Catalunya (i segurament també a altres llocs) existeix, però, una altra cultura de l'aigua, que també és nova en el nostre context mediterrani i que no té gaire a veure amb la que acabem de comentar. Aquesta altra nova cultura de l'aigua, de la qual parlaré amb detall a continuació, no s'explica si no es tenen en compte els importants canvis demogràfics, socials, econòmics i territorials de la regió de Barcelona i d'altres àrees urbanes de Catalunya durant les darreres dècades.

Els canvis demogràfics es poden resumir en una tendència molt clara, compartida per altres grans àrees metropolitanes europees i nord-americanes: l'abandonament dels centres urbans tradicionals i l'emigració cap a les perifèries metropolitanes.

Efectivament, durant les darreres dècades —actualment una mica menys a causa de la immigració de fora de l'Estat—, Barcelona i la rodalia més immediata, les grans ciutats del Barcelonès, han perdut població en benefici del que anomenem la *perifèria metropolitana* o els nuclis més petits. Entre el 1981 i el 2001, per exemple, Barcelona va perdre més de 300.000 habitants, i s'observaren pèrdues proporcionalment semblants a l'Hospitalet de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet, Badalona, Cornellà, etc. Recordem que aquests nuclis i molts barris de Barcelona havien experimentat un creixement espectacular durant els seixanta i els setanta, amb una verticalització de l'habitatge, densitats de població extraordinàriament elevades (gairebé asiàtiques), manca d'equipaments i serveis, etc.

A partir dels anys vuitanta, aproximadament, comencen aquestes migracions internes que han estat acompanyades per un important procés d'urbanització: terres que abans eren forestals i sobretot agrícoles s'han convertit en terres urbanitzades. En aquest

sentit, cal destacar que el creixement de la superfície urbanitzada ha estat molt intens en un període en el qual la població total de la regió es va mantenir pràcticament estable.

Creixement de la superfície urbanitzada sense creixement de població? Com ho podem explicar, això? Doncs gràcies a un fet primordial molt senzill: el canvi en el model de residència. De manera creixent, qui ha marxat de les grans ciutats denses del Barcelonès a la perifèria metropolitana en part ho ha fet per anar a viure no només a blocs de pisos d'altres ciutats i pobles, sinó significativament també a cases unifamiliars adossades o aïllades. Aquí també hem de constatar el fet que moltes segones residències s'han convertit en primeres residències durant els darrers anys.

En un treball del nostre grup en el qual Bibiana Catalán va examinar el creixement i els canvis en el sòl urbà a la regió metropolitana de Barcelona (RMB) entre el 1993 i el 2000, es va trobar que gairebé el 50 % de les 14.000 noves hectàrees de sòl urbà «guanyades» en aquest període corresponien a dues grans categories «urbanes»: habitatges de baixa densitat i les infraestructures de comunicació que les acompanyen: autopistes, autovies, carreteres, rotondes, etc.

Hi ha, doncs, un canvi de model residencial afavorit pel transport privat, en el qual comença a dominar la «ciutat horitzontal» o de baixa densitat, en detriment de la «ciutat vertical» de les dècades anteriors del Vallès.

Ens podem preguntar què té a veure tot això amb l'aigua. Doncs hi té molt a veure, perquè en aquests habitatges hi sovintegen elements en els quals l'aigua té un paper fonamental: els jardins i les piscines. Les dades de l'Enquesta Metropolitana de Barcelona ens indiquen efectivament que el nombre d'habitatges amb aquests dos components va augmentant a la RMB.

A més, el jardí i la piscina ja formen part d'un paquet cada cop més present en les promocions immobiliàries: ara potser no hi ha tanta oferta de casa adossada o aïllada

com fa deu o quinze anys i es tendeix més a les promocions de blocs (de poca alçària i amb pocs habitatges per bloc), però els recomano que mirin (si és que no ho fan) les pàgines de promocions immobiliàries dels diaris del diumenge, i veuran que el jardí —preferentment verd— i la piscina en són elements comuns.

El jardí verd i la piscina han entrat, doncs, en el nostre imaginari de nou-rics, d'una societat en què els nivells de benestar van augmentant i en la qual, com veurem a continuació, apareix una nova cultura de l'aigua basada en aquests elements.

Vegem algunes tendències amb relació al consum d'aigua al nostre país.

Pel que fa a Catalunya, cal recordar que l'activitat en la qual es consumeix més aigua és, amb diferència, l'agricultura, sobretot per la presència dels grans recs de Ponent i de les Terres de l'Ebre. Ara bé, si canviem d'escala i anem a les conques internes, és a dir la Catalunya més oriental, la despesa urbana ja és més gran que l'agrícola, i si agafem com a referència la RMB, podem veure que el consum urbà és un 67 % del total.

Per tant, i sempre en l'àmbit de la RMB, és en l'evolució del consum urbà, el consum domèstic, on ens hem de fixar més.

Què en sabem, d'aquest consum domèstic?

En primer lloc, que no és excessivament alt. En el conjunt de Catalunya se situa en uns 140 lpd, xifra inferior a la mitjana espanyola i a la d'altres països europeus, incloent-hi països mediterranis com Grècia o Itàlia, i molt llunyana de la d'altres climes mediterranis com ara Califòrnia o l'oest d'Austràlia, on podem trobar xifres per sobre dels 500 lpd.

En segon lloc, que, com passa amb qualsevol lloc mitjana, els valors extrems poden ser força acusats. Pel que fa a la RMB, podem trobar diferències de fins a 4 a 1; és a dir, de consums que en diríem *californians* fins a consums molt baixos i certament molt inferiors als de qualsevol ciutat europea o de qualsevol país desenvolupat.

En tercer lloc, pel que fa a tendències, que durant els darrers anys el consum domèstic d'aigua ha crescut a Catalunya a un ritme de l'1,6 % anual, xifra important, però molt inferior a la del consum d'energia, que el 2005 augmentà un 4,5 % respecte de l'any anterior.

Sabem que aquest creixement no és tan important a l'àrea de Barcelona, on fins i tot pot haver disminuït en els darrers anys. Així, les darreres xifres disponibles per a la ciutat de Barcelona palesen un consum molt baix, inferior als 120 lpd. Les nostres autoritats ens diuen que és com a conseqüència de les campanyes de conscienciació durant els episodis de sequera i la creixent responsabilitat de la ciutadania en la moderació del consum.

Els experts de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics ens posen com a exemple de l'efectivitat d'uns preus i uns impostos alts com a desincentivadors de consums excessius. En aquest sentit, cal recordar que Barcelona és una de les ciutats on es paga més per l'aigua, tant pel que fa al preu del servei com als impostos.

Hi ha part de veritat en tots aquests arguments, però potser no tota. En el grup de recerca, i particularment amb el treball d'Hug March, estem analitzant la possible influència d'altres factors, com ara les estructures demogràfiques, la grandària de les llars, la renda, etc. Així, pot ser que a Barcelona hagi disminuït el consum també perquè la població de la ciutat està formada cada vegada més per gent gran i immigrants, que no són precisament grans consumidors d'aigua.

En qualsevol cas, entre tots aquests factors que influeixen sobre el consum d'aigua domèstica o urbana, n'hi ha un que per nosaltres és fonamental: el tipus d'habitatge.

Fa tres anys, juntament amb les fundacions AGBAR i ABERTIS i el Departament de Medi Ambient, vàrem realitzar un estudi sobre el consum d'aigua a les llars de la RMB

diferenciant per tipologies d'habitatge. En total, vàrem fer unes 650 enquestes a 22 municipis de la RMB.

Els resultats obtinguts palesen que hi ha diferències importants en el consum segons el tipus d'habitatge. La diferència pot anar des dels 120 lpd d'un habitatge en blocs de pisos fins als més de 200 lpd d'una casa.

Si ara ens fixem en la distribució d'aquest consum, podem veure que la higiene personal és molt important i que els usos interiors pràcticament no varien entre tipologies. En canvi, quan introduïm els usos exteriors, veiem la gran importància que té el jardí, que pot arribar a constituir el 50 % de la despesa d'aigua a la llar durant els mesos d'estiu.

El jardí, molt particularment el jardí atlàntic, el jardí amb gespa —per tant, de consum hídric elevat—, resulta, doncs, un element bàsic en aquesta despesa de les cases. Com he comentat abans, és un element clau d'aquesta nova cultura de l'aigua dels paisatges urbans de la perifèria barcelonina, un element que ens és constantment recordat per la publicitat.

Tanmateix, en la nostra recerca també hem trobat que els jardins poden ser molt diferents, i que una de les variables fonamentals que explica aquestes diferències és la renda. Fa uns anys, en un dels primers treballs que vàrem fer plegats amb Elena Domene i Marc Parès, ens preguntàvem, primer, si la composició dels jardins variaria en funció de la renda dels propietaris, i, segon, si la gent regava de manera eficient, és a dir, d'acord amb les necessitats hídriques de les espècies plantades.

Vàrem fer unes 120 enquestes a 6 municipis de la RMB, 3 de renda alta i 3 de renda mitjana, per veure la tipologia de jardins i els hàbits de reg. De manera idealitzada, en els jardins dels municipis de renda alta hi trobàvem molta gespa, poca superfície

pavimentada i espècies en general exòtiques i poc adaptades a l'ambient mediterrani, en el sentit de requeriments hídrics.

En canvi, en els municipis de renda mitjana, la tipologia era més variada: hi havia gespa, tot i que molta menys, però també hi havia restes de la vegetació original mediterrània i més superfície pavimentada, i fins i tot alguna zona d'hort.

La presència de gespa marca, doncs, la gran diferència entre uns jardins i els altres, i com que la gespa requereix molta aigua, la diferència en la despesa hídrica és força gran entre un tipus de jardins i l'altre: els jardins dels rics gasten molta més aigua que els jardins dels no tan rics. Almenys per a aquest tipus d'usos no podem dir que l'aigua és molt barata: la renda sí que té un efecte en el consum.

El que també vàrem trobar en aquest estudi és que en els jardins examinats, tant dels municipis rics com dels no tan rics, la gent en general regava per sota de les necessitats hídriques de les plantes, cosa que també passava a la jardineria pública, segons un estudi paral·lel que va fer Marc Parès.

Els motius, però, eren diferents en funció dels municipis. En el de renda mitjana, l'argument principal era el cost de l'aigua, mentre que en els de renda alta, l'argument era la manca de temps. Un fet que voldríem destacar d'aquesta recerca és la gran importància atorgada al jardí atlàntic de gespa com a bé posicional que confereix estatus i prestigi al qui en posseeix. Si algú no tenia gespa o no en tenia prou, no era per un motiu ambiental, de sostenibilitat o de conscienciació sobre el consum hídric, sinó per un motiu purament econòmic. De fet, penso que de les 120 entrevistes, només en una es va dir que no es tenia gespa per motius ambientals.

El segon element d'aquesta nova cultura de l'aigua són les piscines. Semblantment als jardins i altres béns abans només reservats a una minoria, l'ús de les piscines s'ha democratitzat, i ara hi ha molta més gent que abans que en pot gaudir: per una quota

mensual inferior a la d'un cotxe estàndard podem disposar d'una piscina. I una piscina dóna moltes possibilitats: sola, combinada amb *jacuzzis*, etc., tot d'acord amb aquest nou concepte de benestar integral (*wellness*) i de culte al cos que la publicitat no ens deixa de recordar.

Que la construcció de piscines està en franca expansió ho demostren dades com les següents: a l'Estat, el negoci ha crescut en els últims anys a un ritme del 20 % anual i ha esdevingut prou important per a tenir el seu propi saló a la Fira de Barcelona.

En aquest cas, la nostra recerca s'ha dirigit principalment a intentar quantificar el nombre de piscines privades existents a la RMB, la qual cosa vàrem fer mitjançant ortofotomapes i altres eines cartogràfiques. Un treball de Merche Vidal ha identificat més de 54.000 piscines privades a la RMB, nombre que a hores d'ara ja deu haver crescut força.

Com en el cas dels jardins, trobem moltes diferències en funció de la renda. Així, a llocs com Sant Andreu de Llavaneres hi ha comparativament menys piscines, però són més grans. En canvi, a altres municipis com Lliçà de Munt el nombre de piscines és molt més gran, però tenen una mida considerablement inferior.

La densitat més gran de piscines es troba sens dubte al baix Maresme, per bé que també destaca l'eix Cerdanyola (Bellaterra), Sant Cugat i Rubí, amb Matadepera cap amunt i Sitges a la costa. En canvi, si la comparació la fem amb el nombre d'habitants, aleshores els que destaquen són els municipis del Vallès Oriental i també del Garraf i l'Alt Penedès.

Fins aquí alguns dels trets més distintius d'aquesta nova cultura de l'aigua basada en gespes i piscines que prolifera a la perifèria de Barcelona. I un darrer fet molt significatiu: els municipis que guanyen més població són també aquells amb un consum

d'aigua més elevat. En canvi, els municipis que perden població són aquells on el consum és més baix.

És possible garantir tots aquests nous usos sense recórrer a noves grans obres d'infraestructura? L'època de transvasaments i embassaments sembla haver passat, però ara tenim nous recursos com l'aigua dessalada, i aviat funcionarà una nova dessaladora al delta del Llobregat. Tanmateix, d'acord amb la nova cultura de l'aigua, se'ns diu que hem de fomentar l'estalvi, l'eficiència i l'ús de recursos alternatius locals i a petita escala, no les grans obres.

És possible, tot això? Què hauríem de fer per a harmonitzar les dues cultures? Doncs, d'entrada, dues coses: primera, ser més eficients en la nostra despesa d'aigua; en altres paraules, que les mateixes funcions (d'higiene personal, de la llar, de benestar integral, etc.) es puguin satisfer utilitzant menys aigua; segona, pensar que no tots aquests usos requereixen la mateixa qualitat de l'aigua de beure i que, per tant, podem utilitzar la mateixa aigua diverses vegades i fins i tot aprofitar aigua que ara no utilitzem i que més aviat ens dóna problemes, com l'aigua de la pluja.

Vegem aquestes alternatives amb una mica més de detall.

En primer lloc, ja existeix tecnologia prou madura i provada per a estalviar aigua de manera substancial a les nostres llars, tant a les dutxes com als rentamans i les cisternes dels vàters.

En segon lloc, en relació amb els usos exteriors, podem pensar també a reduir les superfícies de gespa dels jardins o utilitzar espècies de gespa més adaptades al nostre clima i que no requereixin tanta aigua (tampoc no cal plantar cactus exclusivament!!!). Recuperar en aquest sentit l'estètica del jardí mediterrani, del jardí italià, per exemple, que amb la varietat característica de colors i olors podria ser tan important pel que fa a la sostenibilitat en l'ús de recursos hídrics com recuperar la dieta mediterrània.

Amb referència als recursos alternatius, ja és també tecnològicament factible instal·lar petits sistemes de depuració que permetin aprofitar l'aigua de la dutxa o dels rentamans per a omplir la cisterna dels vàters. Aquestes tecnologies poden ser certament una mica complexes o potser fins i tot un xic incòmodes, però ofereixen un potencial d'estalvi molt considerable.

També hi ha sistemes per a aprofitar l'aigua de la pluja que es poden combinar amb les aigües grises per a estalviar no només en els usos interiors sinó també en els usos exteriors, com el reg de jardins.

En un petit estudi fet per Laia Domènech per a Sant Cugat del Vallès, vàrem calcular que l'aigua de pluja podia arribar a satisfer un 20 % de les necessitats del municipi, però bé que es tracta d'un recurs que no sempre estarà disponible en les mateixes quantitats al llarg de l'any i que s'ha de considerar més aviat com un recurs complementari.

En l'estudi abans comentat de tendències en el consum d'aigua, també vàrem fer uns càlculs d'estalvi potencial si apliquéssim les tecnologies disponibles i si féssim servir recursos alternatius com les aigües grises i les aigües pluvials.

Una combinació de les dues mesures ens donaria unes xifres de consum d'aigua considerablement inferiors (fins a la meitat en les cases amb jardí) a les actuals. En conjunt, tot aquest estalvi potencial equival a dues dessaladores com la que s'està construint en el delta del Llobregat, amb un estalvi de gairebé 500 milions d'euros. També equival a un 75 % de l'aigua que es pensava transvasar des de l'Ebre.

És possible, portar tot això a la pràctica? Alguns de vostès poden mostrar-se escèptics, i no els falta la raó. Tanmateix, cal dir que ja existeixen algunes iniciatives importants en aquest sentit, com ara la campanya «Catalunya estalvia aigua», del 2002, duta a terme per l'ONG Ecologistes en Acció i el Departament de Medi Ambient, amb una prova pilot en dos barris de Barcelona, Torredembarra i Santa Perpètua de Mogoda,

que consistia a regalar a un conjunt de llars seleccionades uns dispositius molt senzills per a instal·lar a dutxes, rentamans i cisternes de vàter. En un any, l'estalvi d'aigua en aquestes llars que havien instal·lat els dispositius fou entre un 8 i un 10 % respecte de l'any anterior.

Les ordenances municipals d'estalvi d'aigua són una eina potencialment molt efectiva per a assolir objectius d'estalvi, ja que la instal·lació d'aquests dispositius i tecnologies està regulada per una normativa municipal. Val a dir que si en la vella cultura de l'aigua predominava l'escala nacional i de gran obra, ara, amb la nova cultura de l'aigua, les escales que de veritat importen són les locals i les de les llars.

El municipi pioner a Catalunya en aquest sentit ha estat Sant Cugat del Vallès, un dels municipis paradigmàtics de la nova cultura de l'aigua del jardí i la piscina, però que també ho pot arribar a ser en la nova cultura de l'aigua de l'estalvi i l'eficiència. Sant Cugat serà un cas molt interessant a seguir en el futur per a veure si és possible harmonitzar les dues cultures.

A finals del 2002 l'Ajuntament aprovà una ordenança d'estalvi d'aigua on s'incorporava gran part de les mesures que hem estat comentant per als nous edificis i grans rehabilitacions. Segons els càlculs fets per Sergi Cantó, que treballa amb nosaltres i al mateix temps és el tècnic de medi ambient de l'Ajuntament de Sant Cugat, sí que sembla detectar-se una tendència cap a la disminució del consum d'aigua en aquest municipi.

D'altra banda, la Diputació de Barcelona també ha redactat una ordenança marc per a l'estalvi d'aigua, que ja han adoptat municipis com ara Sant Just Desvern, Vic, Granollers i el Figueró.

Finalment, també hi ha un decret de la Generalitat sobre ecoeficiència en edificis, que, si bé se centra bàsicament en el tema energètic, també fa referència a l'estalvi

d'aigua, per bé que amb uns objectius molt més modestos que els de l'ordenança de la Diputació de Barcelona.

Sens dubte, cal aplaudir i molt totes aquestes mesures que el que intenten fer no és sinó harmonitzar una demanda creixent, amb tots aquests nous usos que hem vist, amb uns recursos que hem de considerar escassos i problemàtics.

Les normatives són imprescindibles en aquesta primera etapa, ja que no estic segur que per nosaltres mateixos siguem capaços de portar tot això a terme. Per exemple, en el treball sobre hàbits de consum d'aigua que he mencionat repetidament, vàrem trobar que tres quartes parts dels enquestats, per exemple, no tenien previst adquirir cap dispositiu d'estalvi d'aigua.

Per tant, harmonitzar les dues cultures de l'aigua comportarà molts esforços individuals a la llar: ja no es tractarà d'obrir l'aixeta i esperar que ragi l'aigua; ara haurem de vetllar, entre altres coses, pel manteniment dels sistemes de depuració i d'aprofitament d'aigües pluvials.

Per tant, haurem de dedicar més temps a totes aquestes coses, com ja fem o estem començant a fer amb els residus, en una societat que cada vegada passa més temps fora de casa. Hi ha la qüestió sempre present de la distribució de tasques dins de la llar: amb més feines a fer, continuarà sent la dona la qui carregui aquestes noves responsabilitats?

D'altra banda, necessitarem més instal·ladors, més lampistes, més tècnics, i les comunitats de veïns i els seus responsables hauran d'agafar noves responsabilitats: ja no només discutir si cal pintar l'escala o canviar l'antena, sinó també acordar què cal fer amb el manteniment dels nous sistemes d'aprofitament d'aigua i d'energia. La gran pregunta és si estem disposats a fer aquest esforç...

No vull acabar amb una conclusió catastrofista. Penso que, davant un augment de la demanda i si aquestes mesures no tenen repercussió social, és a dir, si no volem o no

podem fer els esforços que comporten, sempre ens quedaran altres opcions, com ara el dessalatge, comprar aigua als pagesos o fer més embassaments i transvasaments.

Tanmateix, penso que seria important que féssim l'esforç, si més no per ser una mica solidaris amb els més de 700 milions de persones del món que no tenen accés a aigua potable o els més de 2.000 milions que no tenen un sanejament adequat i han de conviure amb aigua de molt mala qualitat.

Per tant, gaudim de l'aigua i dels molts plaers que ens dona, però sense oblidar que també tenim unes obligacions que cal complir envers altres segments de la població mundial no tan afortunats com nosaltres, i òbviament també envers la resta d'éssers vius.